

УДК 82.09:81

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/96-3-31>**Тетяна ПОНОМАРЕНКО,**

orcid.org/0000-0003-1323-7413

аспірант кафедри англійської філології та лінгводидактики

Запорізького національного університету

(Запоріжжя, Україна) t.ponomarenko@ukr.net

КОГНІТИВНА ДОМІНАНТА КОНТРАСТУ СВІТЛО/ТЕМРЯВА В ПОЕЗІЇ РЕНЕ ШАРА

У статті досліджується когнітивна домінанта контрасту СВІТЛО / ТЕМРЯВА у поетичному дискурсі Р. Шара, зокрема у збірці «Feuillets d'Hypos». Художній текст розглядається як результат взаємодії концептуальних структур і мовних засобів, через які автор об'єктивує власну картину світу. Контраст у поезії Р. Шара функціонує не лише як стилістичний прийом, а як світоутворюючий принцип, що формує ієрархію концептів, систему домінантних смислів і спрямовує інтерпретацію тексту.

Висвітлено багаторівневу організацію когнітивної домінанти, що включає концептуальне ядро, опозиційні зони, зони, зону взаємодії та зону смислової напруги, де полюси протиставлення перебувають у динамічному напруженні. Концептуальне ядро охоплює базові опозиції світло / темрява, життя / смерть, добро / зло, що несуть етичне та екзистенційне навантаження. Опозиційні зони конкретизують контраст через вторинні концепти та образні асоціації, а зона взаємодії створює семантичну напругу, де світло і темрява взаємопроникають і модифікують сенс одне одного. Зона семантичної напруги концентрує конфлікти між полюсами опозиції, посилює емоційний ефект тексту і відкриває широкий простір для його інтерпретації, проявляючи внутрішній стан ліричного героя.

Вербалізація когнітивної домінанти здійснюється через лексичні маркери, антитези, оксюмори, повтори, паралелізми, перелічення, риторичні питання та парадокси, що підсилюють експресивність тексту та відтворюють внутрішній конфлікт ліричного суб'єкта. Аналіз показує, що контраст і опозиція світла і темряви у поезії Р. Шара виступає ключовим смислоутворюючим механізмом, який забезпечує цілісність художньої картини світу та формує специфічний ідіостиль автора. Результати дослідження дозволяють глибше зрозуміти когнітивну організацію поетичного дискурсу та визначити перспективи подальшого аналізу контрасту у творчості Р. Шара.

Ключові слова: когнітивна домінанта, контраст, поетичний дискурс, когнітивна лінгвістика, концепт

Tetiana PONOMARENKO,

orcid.org/0000-0003-1323-7413

PhD student at the Department of English Philology and Linguodidactics

Zaporizhzhia national university

(Zaporizhzhia, Ukraine) t.ponomarenko@ukr.net

THE COGNITIVE DOMINANT OF THE LIGHT/DARKNESS CONTRAST IN THE POETRY OF RENÉ CHAR

The article examines the cognitive dominant of the LIGHT / DARKNESS contrast in the poetic discourse of Rene Char, with particular focus on the collection «Feuillets d'Hypos». The literary text is viewed as the result of the interaction between conceptual structures and linguistic means through which the author objectifies his individual worldview. In René Char's poetry, contrast functions not merely as a stylistic device but as a world-forming principle that structures the hierarchy of concepts, establishes a system of dominant meanings, and guides textual interpretation.

The study highlights the multilevel organization of the cognitive dominant, which includes a conceptual core, oppositional zones, an interaction zone, and a zone of semantic tension, where the poles of opposition remain in dynamic interplay. The conceptual core encompasses the fundamental oppositions LIGHT / DARKNESS, LIFE / DEATH, and GOOD / EVIL, which carry ethical and existential significance. The oppositional zones specify the contrast through secondary concepts and figurative associations, while the interaction zone generates semantic tension in which light and darkness interpenetrate and mutually modify each other's meanings. The zone of semantic tension concentrates the conflicts between the poles of opposition, intensifies the emotional impact of the text, and opens a wide interpretive space by revealing the inner state of the lyrical subject.

The verbalization of the cognitive dominant is realized through lexical markers, antitheses, oxymora, repetitions, parallel constructions, enumerations, rhetorical questions, and paradoxes, which enhance the expressive potential of the text and reproduce the inner conflict of the lyrical subject. The analysis demonstrates that the contrast and opposition of light and darkness in René Char's poetics function as a key meaning-forming mechanism that ensures the integrity of the artistic worldview and shapes the author's distinctive idiosyncrasy. The findings contribute to a deeper understanding of the cognitive organization of poetic discourse and outline prospects for further research into contrast in René Char's oeuvre.

Key words: cognitive dominant, contrast, poetic discourse, cognitive linguistics, concept

Постановка проблеми. У сучасній когнітивній лінгвістиці художній текст розглядається як результат складної взаємодії концептуальних структур і мовних засобів, через які автор об'єктивує власну картину світу. Центральну роль у цій взаємодії відіграє когнітивна домінанта – смисловий фокус, що організовує текст на різних рівнях і забезпечує цілісність його інтерпретації. Репрезентація когнітивної домінанти в художньому дискурсі здійснюється через вибір і специфічну організацію мовних засобів, які не лише передають авторську думку, а й формують індивідуальний ідіостиль, систему домінантних образів та естетизованих емоцій. Попри значну увагу дослідників до поняття домінанти в структурно-семіотичній та когнітивній парадигмах, проблема вербалізації когнітивної домінанти контрасту як багаторівневої когнітивно-семантичної структури залишається недостатньо розробленою, особливо у площині поетичного дискурсу. Зокрема, потребує уточнення питання, яким чином контраст не лише функціонує як стилістичний або риторичний прийом, а постає як світоутворюючий принцип, що задає ієрархію концептів, формує систему домінантних смислів і спрямовує інтерпретацію художнього тексту.

Актуальність цієї проблеми зумовлена також тим, що у поезії контрастні опозиції мають не лише семантичний, а й екзистенційний та ціннісний статус. Саме поетичний дискурс тяжіє до граничних протиставлень, у межах яких базові концепти, такі як світло і темрява, функціонують як форми осмислення історичного досвіду, морального вибору та внутрішньої свободи. У цьому контексті поезика Р.Шара, зокрема у збірці «Feuillets d'Нурнос», становить показовий матеріал для аналізу, оскільки опозиція СВІТЛО / ТЕМРЯВА в ній не зводиться до антонімічної пари, а розгортається як динамічна структура, що проявляється на всіх рівнях тексту. Отже, постає проблема системного опису механізмів репрезентації когнітивної домінанти контрасту в поетичному тексті, а також виявлення тих мовних і поетичних засобів, за допомогою яких автор формує домінантний особистісний зміст і моделює власну концептуальну картину світу. Розв'язання цієї проблеми дозволяє глибше зрозуміти як специфіку ідіостилу Р.Шара, так і загальні принципи когнітивної організації його поетичного дискурсу.

Аналіз останніх досліджень. У сучасній когнітивній лінгвістиці когнітивна домінанта розглядається як багаторівнева когнітивно-семантична конфігурація, що виконує функцію смислового фокусу та забезпечує організацію, ієрархізацію й

інтерпретацію концептуальних протиставлень у мовній і художній картині світу. Когнітивний підхід до вивчення контрасту трактує його як результат базових ментальних операцій категоризації, фокусування уваги та концептуального профілювання (Lakoff, Johnson, 2003; Langacker, 2008).

Теоретичні витоки поняття домінанти пов'язані з працями Празького лінгвістичного гуртка. Так, Я. Мукаржовський трактував домінанту як провідний елемент художньої структури, що організує взаємодію всіх інших компонентів твору (Мукаржовський Я., 1996). Р. Якобсон, у свою чергу, визначав домінанту як фокус естетичної функції, який задає ієрархію поетичним засобам у тексті (Jakobson R., 1960). У межах сучасної когнітивної поезики увага переноситься з формально-структурної організації тексту на його концептуальну організацію. Так, О.П. Воробйова розглядає художній текст як когнітивно-структурований феномен, у якому центральні концепти виконують функцію смислових організаторів інтерпретації (Воробйова, 2004). Подібний підхід простежується і в роботах В.Г. Ніконової, де художній концепт постає як ядро концептуального простору тексту (Ніконова, 2008). У працях С.А. Жаботинської художній і поетичний дискурс описується через систему концептуальних мереж і схем, які організують знання та досвід. У межах таких мереж окремі концепти можуть мати вищий ступінь когнітивної релевантності, визначаючи загальний напрям концептуалізації (Жаботинська, 1997).

Контраст радичійно осмислюється як універсальний принцип художньої організації, що ґрунтується на протиставленні. У структурно-семіотичній парадигмі (Ю. Лотман, Р. Якобсон) він пов'язується з опозиційною природою знакових систем і механізмами породження смислу. У когнітивній лінгвістиці контраст інтерпретується як базова ментальна операція категоризації та фокусування уваги. За Дж. Лакоффом і М. Джонсоном, абстрактні концепти часто структуруються через образні схеми, що організують людський досвід (Lakoff, Johnson, 2003). Ч. Філмор підкреслює, що протиставлення активізує альтернативні фрейми інтерпретації, посилюючи смислову релевантність окремих елементів (Fillmore, 19820). Контраст не лише формує опозиційні структури, а й виступає когнітивним механізмом організації знання, в межах якого концепт постає як базова категорія, що структурує смисли та досвід у художньому тексті.

Спираючись на концепції та узагальнення, здійснені в роботі О. С. Джеріх, концепт постає як складне ментальне утворення з багатокомпонент-

ною, ієрархічно організованою структурою, що включає ядерні та периферійні елементи, образні, поняттєві й ціннісні компоненти та розгорнуте інтерпретаційне поле (Джеріх, 2018). Таке трактування концептуальної організації є методологічно значущим для аналізу смислових процесів у художньому тексті, оскільки дозволяє розглядати концептуальні утворення не як статичні одиниці, а як динамічні структури, здатні виконувати організуючу функцію в дискурсі. Виходячи з положень про багатоконпонентну структуру концепту, можна стверджувати, що структура когнітивної домінанти формується на основі структури концепту шляхом його актуалізації в тексті. Якщо концепт репрезентує знання, які здобуваються через досвід, то когнітивна домінанта постає як динамічна текстоорганізуюча проєкція концептуальної структури, у межах якої окремі компоненти концепту набувають ієрархічного статусу. Таким чином ядро концепту стає смисловим центром домінанти, периферія утворює опозиційні зони, а інтерпретаційне поле забезпечує взаємодію всіх компонентів. Разом це створює зону смислової напруги, яка визначає головний фокус тексту.

У поетичному дискурсі контраст виступає ключовим принципом організації смислу, адже поезія тяжіє до граничних протиставлень. У таких умовах базові концепти функціонують не лише на рівні значення, а й як категорії досвіду та цінностей. У цьому сенсі опозиція СВІТЛО / ТЕМРЯВА в поезії Р.Шара постає не як риторичний прийом, а як спосіб концептуалізації досвіду історичної катастрофи опору та внутрішньої свободи. Темрява корелює з насильством, дегуманізацією та забуттям, тоді як світло репрезентує не стан гармонії, а момент осяяння і морального вибору. У трактуванні О. Белана світло у поезії Р.Шара не є стабільною позитивною категорією, а постає як крихка і напружена форма буття, що виникає лише у зіткненні з темрявою. Темрява, у свою чергу, функціонує як простір випробування, у межах якого можливе народження світла. Така модель відповідає розумінню когнітивної домінанти як динамічного ментального фокусу, в якому полюси опозиції перебувають у постійному напруженні (Belin, 2017).

Мета дослідження : Виявити та систематизувати структуру, функції та механізми реалізації когнітивної домінанти контрасту СВІТЛО / ТЕМРЯВА у поетичному дискурсі Р.Шара і продемонструвати роль багаторівневої когнітивно-семантичної організації контрасту у створенні смислотворчого та світоутворюючого ефекту поетичного твору. Спираючись на уявлення про

когнітивну домінанту як багаторівневу структуру, звернемося до аналізу її реалізації у поезії Р. Шара. У центрі цього аналізу перебуває опозиція СВІТЛО / ТЕМРЯВА як концептуальне ядро контрасту, навколо якого формуються опозиційні зони, зона взаємодії та зона смислової напруги, що забезпечують смислотворчу й етичну насиченість поетичного тексту.

Виклад основного матеріалу. Концептуальне ядро є центральним елементом когнітивної домінанти, який забезпечує її смислову стійкість і об'єднує основні культурно значущі протиставлення. Саме ядро визначає напрям подальшого розгортання значень та їх інтерпретацію у мовній свідомості. За О.С. Джеріх, ядро концептуальної структури охоплює «найбільш узагальнені, стійкі та соціально значущі ознаки», які формують когнітивний інваріант (Джеріх, 2018). У структурі когнітивної домінанти контрасту ядро зазвичай представлене базовою бінарною опозицією з універсальним характером, наприклад життя / смерть, світло / темрява, добро / зло. Такі опозиції належать до первинних категорій людського досвіду, оскільки саме через них людина осмислює навколишню дійсність і впорядковує базові уявлення про світ (Сахарова, 2007). Концептуальне ядро контрасту охоплює не лише логіко-семантичний, а й емоційно-оцінний компонент. Завдяки цьому протиставлення сприймається мовцем не абстрактно, а як особисто пережитий когнітивний і психологічний досвід (Сахарова, 2007). Це положення є важливим для аналізу поетичного дискурсу, зокрема поезики Р.Шара, де опозиція СВІТЛО / ТЕМРЯВА функціонує як етично навантажена й смислотворча домінанта.

У поезії Р.Шара світло і темрява постають як складні категорії, що одночасно несуть у собі загрозу й порятунок, знищення й захист. Світло не завжди асоціюється з добром; воно може бути деструктивним. Так, у рядку «*La lucidité est la blessure la plus rapprochée du soleil*» ясність постає як рана, а сонце, як агресивне, небезпечне світло. У контексті «*ce qui s'allume n'éclaire pas*» світло постає як ілюзорне, неплідне, що вводить суб'єкта в оману. В той же час світло асоціюється з пізнанням, внутрішньою силою та моральним вибором, тоді як темрява пов'язується зі страхом, смертю, історичним насильством і духовною втратою: «*Face à tout, A TOUT CELA, un colt, promesse de soleil levant!*» - світло є символом надії та морального вибору, але виникає в умовах насильства й смерті, тобто у взаємодії з темрявою.

Темрява, навпаки, не є просто відсутністю світла або символом зла. У фрагменті «*ô nuit,*

sœur sans mépris» вона постає як прихисток, який здатний захистити людину від насильства. Темрява у поезії Р.Шара часто виконує регенеративну функцію: вона зберігає світло, дає йому можливість повернутися і проявитися у справжній, тілесно-екзистенційній формі, як у «*La lumière a été chassée de nos yeux. Elle est enfouie quelque part dans nos os*», тут світло – знак того, що істина потребує внутрішнього, тілесного прийняття, а не лише зовнішнього сяяння.

Ця амбівалентність світла і темряви проявляється й у їхньому взаємопроникненні. Так у фрагменті, «*La lumière est un cri dans la nuit silencieuse*» межа між світлом і темрявою умовна, оскільки обидві категорії не існують ізольовано. Антитези та контрасти у поезії Р.Шара підкреслюють неоднозначність їх категорій. У фрагменті «*L'acquiescement éclaire le visage. Le refus lui donne la beauté.*» світло асоціюється з актом прийняття як згоди з ситуацією, тоді як відмова постає не як заперечення, а як альтернативний спосіб самоутвердження. Темрява не зникає, вона трансформується у внутрішню силу, у нову форму краси. Конфлікт між активним світлом і пасивною темрявою, а також їхня взаємодія створюють динамічну когнітивну модель, у якій істина постійно коливається між цими полюсами.

Опозиційні зони домінанти формуються навколо концептуального ядра та забезпечують його смислову конкретизацію через систему вторинних і периферійних протиставлень. Периферія концепту включає «ознаки, що є варіативними, контекстуально зумовленими та культурно детермінованими» (Джеріх, 2018). У межах когнітивної домінанти контрасту ці зони охоплюють метафоричні, асоціативні та образні кореляції опозицій. О.В. Сахарова, посилаючись на Новікову Н.А., підкреслює, що в мовній свідомості опозиційні зони не обмежуються прямими антонімами, а розгортаються у вигляді складних семантичних полів, де життя / смерть корелює з щастям / горем, рухом / спокоєм, початком / кінцем. У поезії Р.Шара така структура опозиційних зон реалізується через кореляції світло / темрява - пробудження / сон, дія / інерція, пам'ять / забуття, що підтверджує тезу про багатовимірний характер когнітивної домінанти контрасту. У периферійних, опозиційних зонах домінанти базовий контраст актуалізується через систему вторинних концептів – сон/ пробудження (*rêve / éveil*), пам'ять/забуття(*inertie / action*), інерція/дія (*inertie / action*). Вони забезпечують конкретизацію абстрактних категорій світла і темряви і перетворюють їх на живі образи, які взаємодіють із внутрішнім досвідом ліричного суб'єкта.

Вербальна репрезентація опозиційних зон здійснюється через лексичні маркери світла і темряви. Так, лексика світла включає: *clarté, éveil, lampe, soleil*, що передає пробудження, ясність і активну життєву позицію, до номінації темряви відносяться *ombre, nuit, ténèbres, brouillard, obscurité* підкреслює пригнічення, невизначеність і небезпеку. У фрагменті «*La lumière perce les ombres de mes songes*» світло прорізає темряву сну, структурує сприйняття та виявляє приховане. Темрява ж активує стан очікування й внутрішнього пошуку: «*Dans l'ombre de la nuit, mon esprit cherche le moindre éclat de clarté*», де прагнення до світла народжується з темряви. Темрява також постає як простір психологічного та історичного тиску: фрагменти «*Chaque fois que je lève les yeux vers le ciel, la nausée écroule ma mâchoire*», «*S'il n'y avait pas parfois l'étanchéité de l'ennui, le cœur s'arrêterait de battre*» формують семантику задухи, застою і страху. Метафоричні образи тілесного тиску та обмеження підсилюють відчуття темряви як сили, що протистоїть світлу. Так, у фрагменті «*L'obscurité me serre dans ses bras glacés*» темрява постає як фізична та психологічна сила, яка конструює простір напруги для прояву світла.

Опозиційність світла і темряви також вербалізується через антитези та антоніми, що підкреслюють напружену взаємодію полюсів. Наприклад у вислові, «*La lumière est un cri dans la nuit silencieuse*» світло набуває активної, експресивної характеристики та протиставляється мовчазній, інертній темряві.

Зона взаємодії є динамічним простором когнітивної структури, у межах якого полюси опозиції вступають у взаємне проникнення та семантичну трансформацію; у таких зонах відбувається концептуальна деривація, внаслідок якої виникають нові смисли, автономні щодо початкових полюсів (Джеріх, 2018). Взаємодія полюсів може реалізуватися через складні когнітивні конфігурації, де, наприклад, опозиція любов / ненависть структурно поєднується з парами прийняття / відторгнення, двоє / один, світло / ніч. Зона взаємодії фіксує не зняття контрасту, а його семантичне ускладнення (Сахарова, 2007).

Ця зона є принципово важливою для авторської картини світу Р.Шара, оскільки світло часто постає як подія, що виникає всередині темряви, а темрява - як умова можливості морального вибору. Така модель узгоджується з розумінням когнітивної домінанти як динамічного ментального фокусу [Воробйова О.П., 2020]. У зоні взаємодії світло і темрява вступають у складну семантичну інтерференцію. Функціонування цієї зони у

Р.Шара посилюється через лексичні та стилістичні засоби, які створюють ефект динамічної взаємодії полюсів. Значну роль тут відіграють оксюмори, що поєднують семантично несумісні елементи і створюють ефект семантичного зсуву, у якому світло і темрява не протистоять одне одному, а взаємно проникають. Наприклад, «*Le silence hurlant*», де мовчання і крик одночасно існують у тексті, моделюючи стан внутрішнього конфлікту і напруги, «*la clarté obscure*» - явище світла в темряві, де ясність і темрява співіснують у одному образі і відображає внутрішню моральну та пізнавальну діяльність ліричного суб'єкта. «*Une présence absente*» створює ефект подвійності, де темрява стає умовою для появи світла; «*une lumière aveugle dans l'ombre*» - світло, що засліплює, в поєднанні з темрявою і показує напругу між знанням і незнанням.

Як зазначає О. Белан, «*Feuillets d'Hypnos*» є текстом опору «*Не стільки як приклад "Поетії Опору", скільки як спроба протиставити темним сторонам Історії силу реальності, глибоко відчутної та пережитої*» (Belin, 2017:65).

Зона смислової напруги концентрує когнітивні та емоційні конфлікти між полюсами опозиції і забезпечує високий рівень експресивності та інтерпретаційної відкритості тексту, саме взаємодія ядра та периферії створюють «ефект семантичної напруги», який актуалізує концепт у мовленні (Джеріх, 2018). У цій зоні відбувається перетин ядерних і периферійних асоціацій, завдяки чому протиставлення набуває максимальної експресії та внутрішнього конфлікту. У поетичному дискурсі це проявляється у формуванні граничних станів – екзистенційних, етичних і емоційних (Сахарова, 2007).

У поезії Р.Шара ця зона вербально реалізується передусім через синтаксичні засоби інтенсифікації: повтори, паралелізми, перелічення, риторичні питання та парадоксальні висловлювання. Такі конструкції не лише підсилюють емоційний ефект, а й відтворюють стан нерухомості між полюсами світла і темряви, що ми бачимо у збірці «*Feuillets d'Hypnos*».

Лексичні та синтаксичні повтори, які створюють ефект посилення і безвиході, водночас активуючи внутрішню напругу: «*Cyclone, cyclone, cyclone...*» Вербалізація смислової напруги між полюсами світла і темряви у поезії Р.Шара здійснюється через систему стилістичних засобів, які моделюють граничний стан ліричного суб'єкта. Повтор виконує функцію фіксації стану коливання між страхом і необхідністю дії, відтворюючи затримку моменту вибору. Аналогічну функцію мають перелічення, зокрема у фрагменті «*Parole, orage, glace et sang*», де лексеми, пов'язані зі світлом (*parole*) і темрявою (*glace, sang*), не протиставляються, а співіснують в одному ряду, створюючи внутрішню напругу.

Паралельні конструкції ритмічно організують конфлікт і фіксують одночасну присутність протилежних станів. У фрагменті «*Nuit, de toute la vitesse du boomerang taillé dans nos os, et qui siffle, siffle...*» повтор дієслова *siffle* у поєднанні з образом ночі та руху формує відчуття неминучого зіткнення з темрявою. Риторичні питання залучають читача до внутрішнього конфлікту ліричного суб'єкта й переводять опозицію світла і темряви у площину мислення та вибору («*Qu'est-ce que la lumière face à l'obscurité ?*»). Парадоксальні конструкції фіксують граничні стани суб'єкта, у яких світло постає як готовність прийняти наслідки вибору, здійсненого в умовах темряви.

Висновки та перспективи дослідження. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що опозиція СВІТЛО/ТЕМРЯВА у поетичному дискурсі Р. Шара, зокрема у збірці «*Feuillets d'Hypnos*», функціонує не як локальний стилістичний прийом, а як когнітивна домінанта з багаторівневою, ієрархізованою та динамічною організацією. Вона виступає світоутворюючим принципом, який структурує поетичну картину світу, задає напрям інтерпретації тексту та визначає етичну й екзистенційну перспективу ліричного суб'єкта. Перспективним напрямом подальших студій є екстраполяції методики аналізу когнітивної домінанти контрасту на інші збірки Р. Шара («*Fureur et mystère*», «*Les Matinaux*»), що дозволить простежити еволюцію опозиції світла і темряви в межах його творчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воробйова О. П. Когнітивна поетика: здобутки і перспективи. *Вісник Харківського ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. 2004. Вип. 635. С. 18–22. DOI: <http://doi.org/10.28925/2311-2425.2020.142>
2. Джеріх О. С. Концепт у сучасній когнітивній лінгвістиці та лінгвокультурології: поняття та структура. *Вісник Харківського національного університету*. 2018. Вип. 35–36. С. 61–68. DOI: <http://doi.org/10.31558/2075-2970.2018.35-36.7>
3. Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика: принципы концептуального моделирования. *Лингвістичні студії*. 1997. Вип. II. С. 3–11.
4. Мукаржовський Я. Мова літературна і мова поетична. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 1996. С. 324–343.

5. Ніконова В. Г. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філ. наук :10.02.04. Київ, 2008. 30 с.
6. Сахарова О. В. Бінарні опозиційні концепти в українській мовній свідомості. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. № 110 (2). С. 162–164. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/55121> (дата звернення: 20.01.2026).
7. Belin O. Le poème en prose de *Fureur et mystère* : convoquer le monde, révoquer l'histoire. *Formes de l'action poétique*. Paris. 2017. P. 63–73.
8. Char R. *Fureur et mystère*. Paris : Gallimard, 1967. 224 p.
9. Fillmore C. Frame Semantics. *Linguistics in the Morning Calm: Selected Papers from SICOL-1981*. Seoul. 1982. P. 111–133. URL: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2676867> (дата звернення: 20.01.2026).
10. Jakobson R. Linguistics and Poetics. *Style in Language* / ed. T. Sebeok. Cambridge : Massachusetts Institute of Technology Press, 1960. P. 350–377.
11. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago : University of Chicago Press, 2003. 292 p.
12. Langacker R. W. *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. Oxford : Oxford University Press, 2008. 562 p.
13. Lotman I. *La structure du texte artistique*. Paris : Gallimard, 1980. 416 p.

REFERENCES

1. Vorobiova O.P. (2004) Kohnityvna poetyka: zdobutky i perespektyvy. [Cognitive poetics: achievements and prospects] *Visnyk Kharkivskoho un-tu im. V.N.Karazina*. 635. 18-22. [in Ukrainian].
2. Dzhherikh O. S. (2018) Kontsept u suchasni kohnityvni linhvistytsi ta linhvokulturolohii: poniattia ta struktura.[The concept in modern cognitive linguistics and linguoculturology: notion and structure] *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu*. 35-36. 61 – 68. [in Ukrainian].
3. Zhabotynskaia S. A. (1997) Kohnityvnaia linhvistyka: pryntsypi kontseptualnoho modelyrovanyia. [Cognitive linguistics: principles of conceptual modeling] *Linhvistychni studii*. Cherkasy. II. 3–11. [in Russian].
4. Mukarzhovskiy Ya. (1996) Mova literaturna i mova poetychna. [Literary language and poetic language] *Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st.* In M. Zubrytska (Ed.). Lviv. Litopys. 324–343. [in Ukrainian].
5. Nikonova V.H. (2008) Kontseptualnyi prostir trahichnogo v piesakh Shekspira: poetyko-kohnityvnyi analiz. [The conceptual space of the tragic in Shakespeare's plays: a poetic and cognitive analysis] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dokt. fil. nauk : spets. 10.02.04. Kyiv, 30.[in Ukrainian].
14. Sakharova O. V. (2007) Binarni opozitsiini kontsepty v ukrainskii movnii svidomosti. [Binary oppositional concepts in the ukrainian linguistic consciousness] *Kultura narodov Prychornomor'ia*. 110(2). 162-164. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/55121> (accessed: 20.01.2026). [in Ukrainian].
6. Belin O (2017) Le poème en prose de *Fureur et mystère* : convoquer le monde, révoquer l'Histoire.[The prose poem of *Fureur and mystery*: invoking the world, recalling history] *Formes de l'action poétique*. 63-73. [in French].
7. Char R. (1967) *Fureur et mystère*. [Fureur and mystery] Paris: Gallimard. 224. [in French].
15. Fillmore C. (1982) Frame Semantics. *Linguistics in the Morning Calm: Selected Papers from SICOL-1981*. Seoul. URL: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2676867> (accessed: 20.01.2026).
8. Jakobson R. (1960) *Linguistics and Poetics*. *Style in Language*. In T. Sebeok (Ed.). Cambridge: Massachusetts Institute of Technology Press. 350-377.
9. Lakoff G., Johnson M. (2003) *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press. 292. 111-133
10. Langacker R. W.(2008) *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*. Oxford: Oxford University Press., 562c
11. Lotman I. (1973) *La structure du texte artistique*. [The structure of the artistic text] Paris.Gallimard. 416. [in French].

Дата першого надходження статті до видання: 09.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.04.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

